

AANBEVELINGEN VAN HET VN- KINDERRECHTEN- COMITÉ

EN DE
BETEKENIS
VOOR
GEMEENTEN

*Kinderrechten
Collectief*

KINDERRECHTEN
IN HET HART VAN
LOKAAL BELEID

INTRODUCTIE

De betekenis van de aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité voor gemeenten

Alle kinderen hebben rechten. Deze zijn vastgelegd in het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties uit 1989. Dit verdrag definieert een kind als ieder mens jonger dan achttien jaar.¹ Het omvat zowel economische, sociale en culturele rechten als civiele en politieke rechten. Gemeenten spelen een cruciale rol bij het waarborgen van deze kinderrechten en de opvolging van de aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité. Het doel van deze publicatie is om de kennis over deze aanbevelingen van wethouders, burgemeesters, gemeenteraadsleden en beleidsmedewerkers te vergroten en hen te laten zien hoe zij ermee aan de slag kunnen. De publicatie bevat uitleg over het Kinderrechtenverdrag, de aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité en de betekenis voor gemeenten en inspirerende voorbeelden van gemeentelijke initiatieven.

Kinderrechten omvatten vrijwel alles waarmee kinderen te maken kunnen krijgen. Ze gaan over onderwerpen als gezondheid, onderwijs, een toereikende levensstandaard en huisvesting. Ook jeugdzorg en bescherming tegen mishandeling, misbruik en uitbuiting vallen hieronder. Evenals het recht op non-discriminatie, vrijheid van meningsuiting, geloof, vereniging en vergadering en het recht op een naam en nationaliteit. Bepaalde groepen kinderen, waaronder kinderen met een beperking, vluchtelingenkinderen en kinderen in oorlogssituaties, genieten specifieke bescherming.

Landen die partij zijn bij het Kinderrechtenverdrag rapporteren elke vijf jaar aan het [VN-Kinderrechtencomité](#) over de maatregelen die zij hebben genomen om de rechten in het Kinderrechtenverdrag te implementeren, en over de vooruitgang die zij daarbij hebben geboekt. De reacties en aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité op de landenrapportages worden

vastgelegd in de zogenoemde *Concluding Observations* (eindobservaties). De laatste periodieke rapportage van Nederland leidde in 2022 tot [diverse aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité](#) in hun eindobservaties. Bij de opvolging van sommige aanbevelingen speelt alleen de Rijksoverheid een rol, bijvoorbeeld de aanbeveling om de minimumleeftijd voor strafrechtelijke aansprakelijkheid te verhogen naar ten minste 14 jaar.² Sommige aanbevelingen verwijzen naar gemeenten, zoals de aanbeveling dat alle gemeenten een kindvriendelijk antidiscriminatiebureau moeten hebben waar kinderen gemakkelijk gevallen van discriminatie kunnen melden.³ Er zijn ook aanbevelingen die zowel de Rijksoverheid als gemeenten betreffen. Denk aan de aanbeveling om voor transparante en participatieve begrotingsprocessen te zorgen op centraal, regionaal en lokaal niveau, waarin het maatschappelijk middenveld, de bevolking en kinderen daadwerkelijk kunnen participeren.⁴

Deel 1 van deze publicatie beschrijft het Kinderrechtenverdrag en de toezichthoudende taak van het VN-Kinderrechtencomité. Deel 2 gaat in op de overheidsstructuur en de taken van gemeenten. Deel 3 bespreekt wat het VN-Kinderrechtencomité zegt over decentralisatie en het Kinderrechtenverdrag. Deel 4 gaat over de aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité inzake de thema's 'Armoede onder kinderen', 'Jeugdzorg en Geweld tegen kinderen' en 'Seksuele uitbuiting', en inspirerende gemeentelijke initiatieven. [Hier](#) staan alle aanbevelingen uit 2022 van het VN-Kinderrechtencomité.⁵

Dag in dag uit zetten gemeenten zich in voor het welzijn van kinderen en de implementatie van het Kinderrechtenverdrag. Laten we aan de slag gaan met de aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité en een betere toekomst voor onze kinderen waarborgen!

Alle kinderen hebben rechten. Deze rechten staan beschreven in het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties uit 1989. Het Kinderrechtenverdrag definieert een 'kind' als ieder mens jonger dan achttien jaar.

1. HET KINDERRECHTEN VERDRAG

Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, ook wel bekend als het Kinderrechtenverdrag, is een van de negen fundamentele mensenrechtenverdragen van de Verenigde Naties (VN).⁶

Op 20 november 1989 werd het Kinderrechtenverdrag unaniem aangenomen door de Algemene Vergadering van de VN. Vandaag de dag hebben alle landen ter wereld, behalve de Verenigde Staten, het verdrag geratificeerd. Nederland deed dit op 6 februari 1995. De officiële Nederlandse vertaling van het verdrag is [hier](#) te vinden.

Rapportage

Het Kinderrechtenverdrag omvat een preambule, 54 artikelen en een slotformulering. Artikel 1 definieert de doelgroep: iedereen jonger dan achttien jaar. De volgende veertig artikelen beschrijven de uiteenlopende rechten van kinderen en de corresponderende verplichtingen voor de verdragsstaten, gevolgd door belangrijke regels voor internationaal toezicht en rapportage. Het verdrag voorziet in een internationaal toezichtmechanisme met een rapportagesysteem. Elke vijf jaar rapporteren de verdragsstaten aan het VN-Kinderrechtencomité over de maatregelen die zij hebben genomen om de in het verdrag erkende rechten te waarborgen en over de vooruitgang die zij hebben geboekt. Het Comité bestaat uit 18 onafhankelijke deskundigen uit verschillende landen. Nederland diende zijn eerste rapportage in juli 1997 in en de laatste in november 2020.

Niet-gouvernementele organisaties (ngo's) mogen ook aan het VN-Kinderrechtencomité rapporteren. In Nederland verzorgt het Kinderrechtencollectief deze zogeheten ngo- of schaduwrapportage. Daarin beoordeelt het Kinderrechtencollectief de toepassing van het Kinderrechtenverdrag in onder meer de rechtspraak, het jeugdbeleid, de politiek, thuis, op school, in kinderdagverblijven, in de jeugdzorg, in asielzoekerscentra en in ziekenhuizen. Tot nu toe diende het Kinderrechtencollectief vijf [ngo-rapportages](#) in bij het VN-Kinderrechtencomité: in 1997, 2003, 2008, 2014 en 2021.

Eindobservaties

De reacties en aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité op de rapportages, door de verdragsstaten, worden vastgelegd in de zogenoemde Concluding Observations (eindobservaties). De eindobservaties, naar aanleiding van de laatste rapportage van Nederland, werden in maart 2022 gepubliceerd.⁷ De indiening van de volgende periodieke rapportage van Nederland staat gepland op 6 maart 2027 en bevat informatie over de stappen die zijn genomen naar aanleiding van de aanbevelingen uit 2022.

General Comments

De betekenis van de verschillende rechten in het Kinderrechtenverdrag en de corresponderende noodzakelijke maatregelen voor implementatie worden toegelicht in de zogenoemde [General Comments](#) die het VN-Kinderrechtencomité regelmatig publiceert. Vanaf 2001 tot aan de dag van vandaag heeft het VN-Kinderrechtencomité 26 *General Comments* gepubliceerd.

Rechtvaardigheid

Het Kinderrechtenverdrag is niet zomaar een document, het is een baken van hoop en een krachtige stem voor de rechten en waardigheid van ieder kind op deze wereld. De daadwerkelijke naleving ervan door alle verdragsstaten zal leiden tot een rechtvaardigere en vredzamere wereld waarin elk kind kan opgroeien in veiligheid, vrijheid en gerechtigheid, met de mogelijkheid om zijn of haar volledige potentieel te benutten.

2. DE TAKEN VAN DE GEMEENTEN

Meer dan 1.600 organisaties en instanties vormen samen de overheid, waaronder de 15 ministeries, 12 provincies en 342 gemeenten.

De overheid bestaat uit drie lagen: de centrale overheid (regering, ministeries, Eerste en Tweede Kamer), de provincies en gemeenten. Gemeenten voeren zowel landelijk als eigen beleid uit en hebben de autonomie om over veel zaken zelfstandig te beslissen. Daarnaast voeren zij ook landelijke wetten uit, een proces dat medebewind heet. Gemeenten werken samen op bestuurlijk, ambtelijk en financieel gebied om hun taken effectief uit te voeren.

Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen. Een deel van deze taken is door gemeenten overgenomen van de Rijksoverheid in het kader van de decentralisatie.

Jeugd

Gemeenten staan dicht bij kinderen en jongeren en spelen een cruciale rol in hun ondersteuning en die van hun gezinnen. Ter illustratie een paar voorbeelden van hun taken aangaande jeugd. Veel van die taken vragen om regionale samenwerking tussen gemeenten. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor preventie, jeugdhulp en de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.⁸ Ze zijn verantwoordelijk voor het inrichten van Veilig Thuis-organisaties

die fungeren als meldpunt voor gevallen of vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. Gemeenten zijn ook verantwoordelijk voor het realiseren van passend onderwijs, goede huisvesting van scholen en zien toe op de leerplicht. Ze zijn verantwoordelijk voor het armoedebelief en de schuldhulpverlening, bijvoorbeeld via maatregelen zoals algemene bijstand en bijzondere bijstand, kortingen op sport en cultuur en voorzieningen voor kinderen zoals een fiets, laptop of lidmaatschap van een sportclub. Gemeenten hebben ook de taak om algemene en maatwerkvoorzieningen in te richten en ondersteuning en opvang te regelen voor enkele specifieke groepen, waaronder de slachtoffers van mensenhandel. Daarnaast zijn gemeenten een belangrijke samenwerkingspartner bij de aanpak van mensenhandel.

Participatie

Het recht op participatie is verankerd in artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag. Verschillende gemeenten betrekken jongeren actief bij het opstellen en uitvoeren van beleid. Inspirerende voorbeelden van jongerenparticipatie zijn [hier](#) te vinden.

WIE VORMT DE OVERHEID?

1600

ORGANISTIES EN
INSTANTIES

15

MINISTERIES

12

PROVINCIES

342

GEMEENTEN

3. DECENTRALISATIE EN HET KINDERRECHTENVERDRAG

De staten die partij zijn bij het Kinderrechtenverdrag moeten 'alle passende wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen' nemen om de rechten in het verdrag te verwezenlijken (art. 4 Kinderrechtenverdrag).

Sommige bepalingen geven aan welke maatregelen moeten worden genomen. Artikel 19, over het recht op bescherming tegen alle vormen van geweld, verwijst bijvoorbeeld naar sociale programma's die het kind en degenen die voor het kind zorgen de nodige ondersteuning bieden. Daarnaast verwijst het naar procedures voor voorkoming, opsporing, melding, verwijzing, onderzoek, behandeling, follow-up en, indien nodig, de inschakeling van rechterlijke instanties.

De betekenis van de verschillende rechten in het Kinderrechtenverdrag en de noodzakelijke maatregelen voor implementatie worden ook toegelicht in de zogenoemde General Comments die het VN-Kinderrechtencomité regelmatig publiceert.⁹ Het VN-Kinderrechtencomité heeft belangrijke uitspraken gedaan over decentralisatie en de implementatie van het Kinderrechtenverdrag in *General Comment No. 5, Algemene uitvoeringsmaatregelen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (art. 4, 42 en 44, par. 6)*.¹⁰

Coördinatie

In *General Comment No. 5* wordt door het VN-Kinderrechtencomité benadrukt

dat een effectieve implementatie van het Kinderrechtenverdrag een zichtbare, sectoroverschrijdende coördinatie vereist. Zowel tussen verschillende overheidslagen als tussen de overheid en burgers en niet te vergeten met de kinderen en jongeren zelf. Dit betekent coördinatie tussen ministeries van centrale overheden, tussen de verschillende provincies en regio's, tussen centrale en andere overheidsniveaus en tussen de overheid en de burgermaatschappij.¹¹

Toezicht

Volgens het VN-Kinderrechtencomité moet strikt toezicht (*monitoring*) op de uitvoering op alle niveaus van het overheidsproces worden ingebouwd, samen met onafhankelijk toezicht door nationale mensenrechteninstellingen, ngo's en andere organisaties.¹²

Directe verantwoordelijkheid van de staat

Het VN-Kinderrechtencomité benadrukt verder dat decentralisering van bevoegdheden geen afbreuk mag doen aan de directe verantwoordelijkheid van de staat om haar verplichtingen tegenover alle kinderen onder haar rechtsbevoegdheid na te komen, ongeacht de staatsstructuur. Bij

elk decentralisatieproces moet de centrale overheid ervoor zorgen dat gedecentraliseerde autoriteiten beschikken over de nodige financiële, menselijke en andere middelen om de verantwoordelijkheden voor de uitvoering van het Kinderrechtenverdrag effectief te vervullen. De centrale overheid moet de bevoegdheid behouden om te eisen dat decentrale overheden of lokale autoriteiten het Kinderrechtenverdrag volledig naleven. Daarnaast moeten permanente controlemechanismen worden ingesteld om te zorgen dat het verdrag zonder discriminatie wordt gerespecteerd en toegepast op alle kinderen onder hun rechtsbevoegdheid. Verder moeten er garanties zijn om te voorkomen dat decentralisatie leidt tot discriminatie bij het profiteren van rechten door kinderen in verschillende regio's.¹³

Impact

Tenslotte is het VN-Kinderrechtencomité van mening dat er een proces moet zijn voor de beoordeling van de invloed op kinderen. Dit wil zeggen een voorspelling van de impact van elke voorgestelde wet, beleid of begrotingstoewijzing die invloed heeft op kinderen en het gebruik van hun rechten (*Child Impact Assessment of kinderrechtentoets*) en een beoordeling van de daadwerkelijke impact van de tenuitvoerlegging (*Child Impact Evaluation*). Dit proces moet op alle niveaus van bestuur worden ingebouwd en in een zo vroeg mogelijk stadium van de beleidsontwikkeling plaatsvinden.¹⁴

Uit de bovengenoemde bevindingen van het VN-Kinderrechtencomité in *General Comment No. 5*, kan worden afgeleid dat verdragsstaten ook de volgende kwesties regelmatig moeten evalueren:

- Coördinatie van de implementatie van het Kinderrechtenverdrag: Moet de coördinatie worden verbeterd en zo ja op welke punten?
- Toezicht op de implementatie van het Kinderrechtenverdrag: Moet het toezicht worden verbeterd en zo ja hoe?
- Betrokkenheid van de decentrale overheden bij de periodieke rapportages aan het VN-Kinderrechtencomité: Gebeurt dit voldoende in de praktijk?

AANBEVELINGEN VAN HET VN- KINDERRECHTEN- 4. COMITÉ

inzake de thema's 'Armoede onder kinderen', 'Jeugdzorg en Geweld tegen kinderen' en 'Seksuele uitbuiting' en inspirerende gemeentelijke initiatieven

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van drie thema's ingegaan op de betekenis van de aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité voor gemeenten. We geven een overzicht van de specifieke aanbevelingen aangaande de thema's 'Armoede onder kinderen', 'Jeugdzorg en Geweld tegen kinderen' en 'Seksuele uitbuiting' en informatie over inspirerende

gemeentelijke initiatieven via interviews. Hiermee wordt inzichtelijk dat ook lokale overheden een rol spelen in de implementatie van de aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité aan Nederland. De interviews met wethouders en een gemeentelijke beleidsadviseur illustreren de dagelijkse praktijk van de toepassing van het VN-Kinderrechtenverdrag.

ARMOEDE ONDER KINDEREN

Het VN-Kinderrechtencomité is verheugd over de genomen maatregelen om armoede onder kinderen te bestrijden, maar vindt het zorgelijk dat nog steeds een groot aantal kinderen in armoede leeft.¹⁵

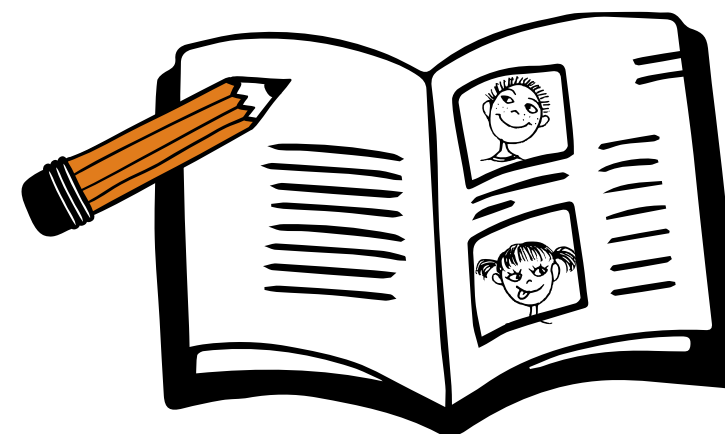
De aanbevelingen aan Nederland uit 2022 die specifiek over het recht van het kind op een toereikende levensstandaard (art. 27 Kinderrechtenverdrag) en armoede onder kinderen gaan, zijn als volgt:

- 24a. Zorg ervoor dat kinderen die in de daklozenopvang verblijven brede ondersteuning krijgen.
- 24b. Overweeg het afschaffen van het zelfredzaamheidscriteria onder de Wet maatschappelijke ondersteuning of ontwikkel beleid gericht op het ondersteunen van gezinnen die dakloos zijn om financiële redenen.
- 33a. Versterk het beleid zodat alle kinderen een toereikende levensstandaard hebben. Dit kan onder andere door het vergroten van sociale steun aan lage inkomensgezinnen met kinderen, het vereenvoudigen van aanvraagprocedures voor financiële steun, het verbeteren van het gezinstoeslagensysteem, en het ontwikkelen van maatregelen om dakloosheid te voorkomen.
- 33b. Verbeter maatregelen om gezinnen in nood te voorzien van passende sociale huurwoningen voor langere tijd en andere vormen van ondersteuning om zo dakloosheid te verminderen en de toegang tot goede woningen voor kinderen te garanderen.
- 33c. Zorg voor een geïntegreerde en ontwikkelingsgerichte aanpak van armoede onder kinderen, met speciale aandacht voor kinderen in achtergestelde

gezinssituaties, onder wie kinderen in eenoudergezinnen, kinderen in gezinnen die moeten rondkomen van een uitkering, migrantenkinderen, kinderen zonder legale verblijfsstatus en kinderen die in een opvanglocatie verblijven.

- 33d. Doe onderzoek naar de impact van armoedebestrijdingsmaatregelen, inclusief de negatieve invloed op het waarmaken van andere rechten, met als doel ervoor te zorgen dat deze maatregelen veelomvattend zijn en een kinderrechtenbenadering hebben.¹⁶

Gemeenten kunnen een belangrijke rol spelen bij de implementatie van de aanbevelingen inzake armoede onder kinderen en het recht van het kind op een toereikende levensstandaard. Dat laat ook het inspirerende interview met Gijs van Malsen, wethouder gemeente Rijswijk, zien.

‘Investeren in kinderen is investeren in de toekomst van onze samenleving.’

Gijs van Malsen is wethouder volkshuisvesting, integratie, emancipatie, armoedebestrijding en welzijn in de gemeente Rijswijk. Tijdelijk valt ook werk en inkomen, sport en onderwijs onder zijn verantwoordelijkheid. Maar misschien voelt hij zich wel het meest verantwoordelijk voor het welzijn en perspectief van kinderen. Wat hem betreft gaat het VN-Kinderrechtenverdrag een prominentere rol spelen in het aansturen van beleid.

We zetten ons als gemeente vol in voor het bestrijden armoede. In brede zin en specifiek gericht op kinderen. Ons beleid rond armoede onder kinderen omvat regelingen als gratis schoolspullen en contributies voor sportclubs en zwemlessen. Al is het VN-Kinderrechtenverdrag niet direct leidend voor ons beleid, de principes ervan resoneren sterk in ons werk. We werken hiervoor intensief samen met de Rijksoverheid en met de middelen die zij bieden. Deze zijn niet altijd afdoende, maar er worden belangrijke stappen gezet.

Maximaliseren impact

De Nederlandse overheid heeft de grondwettelijke verantwoordelijkheid de bestaanszekerheid van alle inwoners te garanderen. Het voorbehoud dat de overheid heeft genomen op artikelen die gaan over toegang tot sociale voorzieningen, ligt niet helemaal in lijn met deze verantwoordelijkheid. Gemeenten zoals Rijswijk kampen met grote tekorten en decentralisatie heeft gevolgen op het welbevinden en perspectief van kinderen. Toch heeft het ons ook in staat gesteld dichter bij de inwoners te staan en gericht in te spelen op hun behoeften. Het biedt gemeenten de mogelijkheid om op lokaal niveau zelf invulling te geven aan beleid dat aansluit bij specifieke situaties. Hoewel we soms geconfronteerd worden met beperkte middelen, streven we ernaar de impact van ons beleid te maximaliseren.

Investeringen in onze bewoners

Kansen krijgen als je jong bent zijn bepalend voor de rest van je leven. Als je dat ontzegd wordt blijf je daar altijd last van houden. Als we ongelijkheid willen bestrijden, moeten we goed voor onze kinderen zorgen. Oftewel kansen scheppen voor gezinnen om zonder financiële drempels mee te doen, scholen de mogelijkheden geven goed onderwijs te bieden en kinderen de ruimte geven om te spelen en te leren. Het Kinderrechtenverdrag moet een stevig fundament gaan vormen in beleid. De VNG kan hier als lobbyorganisatie richting het Rijk zaken voor agenderen, evenals verschillende commissies die contact hebben met bewindspersonen. De gezamenlijke knop moet om: uitgaven aan inkomensondersteuning, minimaregelingen en alles wat moet worden gedaan om kinderen uit de armoede te houden zijn geen kosten, het zijn investeringen in onze inwoners. Het is een

'KANSEN KRIJGEN ALS JE JONG BENT, ZIJN BEPALEND VOOR JE TOEKOMST'

manier om het sociaal, cultureel en financieel kapitaal van onze inwoners te vergroten. Een investering dus, juist voor volgende generaties.

Definitie bestaanszekerheid

We gaan de komende maanden ons armoedebelief herzien en komen met een nieuwe visie. Gebaseerd op de definities en grondbeginselen en de verplichtingen vanuit de overheid ten aanzien van bestaanszekerheid. Dit gaat niet alleen over geld, maar ook over toegang tot onderwijs, sport en goede huisvesting. We zijn al begonnen om samen met het college een aantal uitgangspunten te formuleren om de meest kwetsbare inwoners van Rijswijk te ontzien, zoals met het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen. Ondanks de noodzakelijke bezuinigingen, blijven we zoeken naar manieren om onze inwoners zo goed mogelijk te ondersteunen. We bouwen vanuit het VN-Kinderrechtenverdrag aan het collectieve welzijn van Rijswijkse kinderen en inwoners.

Kans op een zorgeloos leven

In Rijswijk groeit één op de vijf kinderen op in armoede. Dat is een hoger percentage dan het landelijk gemiddelde. Als vader van drie doet het me verdriet te zien dat de kansen die voor mijn kinderen vanzelfsprekend zijn, niet voor iedereen gelden. Ik wil dat kinderen zich geen zorgen hoeven te maken over of ze wel naar hun sportclub kunnen of naar muziekles. Ik vond het echt waardevol om het Kinderrechtenverdrag te lezen, ik raad het iedereen aan. Het heeft echt mijn ogen geopend. We zijn als Nederland een rijk en mooi land, maar we hebben nog behoorlijk aan de weg te timmeren wat betreft het waarborgen van kinderrechten. Dat is waar we de komende tijd hard aan gaan werken: zorgen dat iedereen mee kan doen en de kans krijgt gebruik te maken van onze regelingen.'

JEUGDZORG EN GEWELD TEGEN KINDEREN

Het VN-Kinderrechtencomité vindt het zorgelijk dat een groot aantal kinderen te maken heeft met geweld tegen kinderen.¹⁷

Het Comité juicht het toe dat de staat zich inspant voor de af- en ombouw van de gesloten jeugdhulp en het terugdringen van het aantal onvrijwillige uithuisplaatsingen. Maar het Comité maakt zich zorgen over het grote aantal spoeduisplaatsingen en het veelvoudig doorplaatsen van uithuisgeplaatste kinderen.¹⁸ Het Comité vindt het zeer verontrustend dat een groot aantal kinderen werd gescheiden van hun families op basis van financiële redenen, onder andere in de context van de toeslagenaffaire.¹⁹ Het VN-Kinderrechtencomité maakte in 2022 de volgende aanbevelingen:

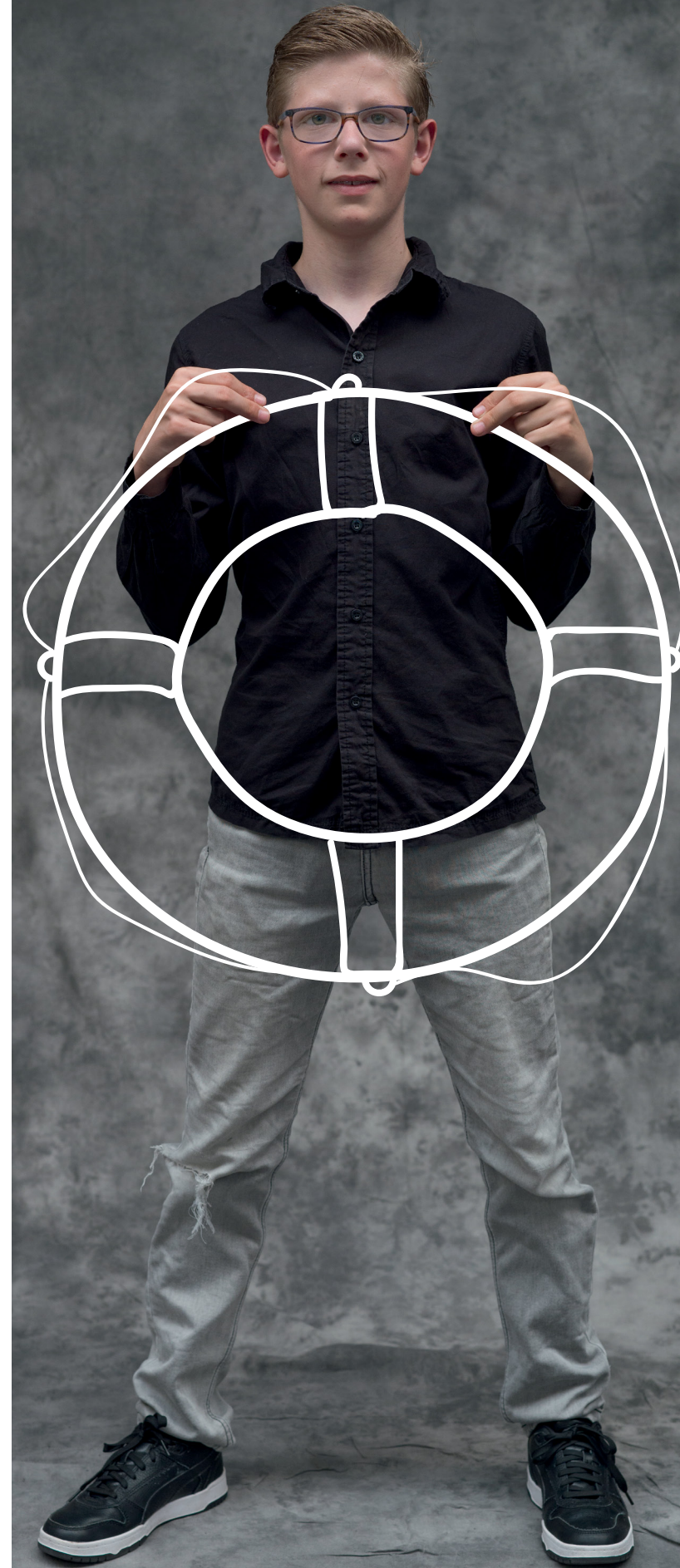
- 22a. Zorg dat alle gevallen van geweld tegen kinderen daadwerkelijk worden onderzocht en dat er altijd wordt ingegrepen, waaronder in geval van verwaarlozing en seksueel misbruik, thuis en buitenshuis en in de digitale omgeving, en als er sprake is van seksuele uitbuiting, online agressie en grooming (online/offline benaderen van kinderen voor seksuele doeleinden).
- 22c. Zorg dat er rechtshulp en kindvriendelijke en vertrouwelijke klachtenprocedures zijn in de residentiële zorg, geestelijke gezondheidszorginstellingen, pleegzorgsystemen en het kindbeschermingsketen. En zorg ervoor dat zaken onmiddellijk worden behandeld.
- 22d. Verbeter maatregelen die ervoor zorgen dat kinderen die slachtoffer of getuige zijn van geweld, onmiddellijke toegang hebben tot kindvriendelijke, multisectorale

behandelingen en brede ondersteuning, inclusief forensische vraaggesprekken en psychologische therapieën, door ervoor te zorgen dat de multidisciplinaire aanpak kindgericht is via de gebruikte methodologie, met als doel secundaire victimisatie van deze kinderen te voorkomen.

- 22e. Verbeter de scholing voor de desbetreffende professionals zodat zij gevallen van geweld en kindermisbruik signaleren en adequaat handelen overeenkomstig de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en andere relevante protocollen. Verder moeten deze protocollen vereenvoudigd worden om de administratieve last voor professionals te verlichten.
- 24a. Verbied dat kinderen worden gescheiden van hun families en uit huis worden geplaatst enkel op basis van de financiële situatie van het betreffende gezin. Ook als ouders in de daklozenopvang verblijven, zorg ervoor dat kinderen in zo'n opvang brede ondersteuning krijgen.
- 25a. Zorg voor verdere verbetering van het pleegzorgsysteem en de gezinshuizen om zo het institutionaliseren van kinderen, met name jonge kinderen, af te bouwen. Geef gezinnen voldoende financiële middelen om de zorg binnen het gezin te stimuleren en te ondersteunen.
- 25c. Onderneem meer gerichte actie om het aantal spoeduisplaatsingen te verminderen.

- 25d. Voorkom het veelvuldig doorplaatsen van uithuisgeplaatste kinderen en monitor de kwaliteit van zorg, waaronder het verbeteren van de bereikbaarheid van de landelijke Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en vertrouwenspersonen.
- 25e. Verbeter de maatregelen, inclusief middels meer financiële middelen, gericht op het aanbieden van onderwijs, vaardigheden en mogelijkheden om zelfstandig te kunnen wonen voor kinderen die de zorg verlaten.
- 25f. Zorg ervoor dat kinderen in gesloten jeugdzorg- en geestelijke gezondheidszorginstellingen het recht hebben om in beroep te gaan tegen beslissingen die over hen zijn genomen.
- 25i. Implementeer de aanbevelingen van de evaluatie van 2018 van de Jeugdwet, waaronder de aanbevelingen inzake zorg voor kinderen in gemarginaliseerde situaties en de allocatie van financiële middelen voor kinderen die tijdelijk of blijvend niet in hun eigen gezin kunnen verblijven.²⁰

Gemeenten spelen een cruciale rol bij de implementatie van het recht van het kind op bescherming tegen geweld en de aanbevelingen omtrent jeugdzorg. Volgens Alice van den Nieuwboer, wethouder gemeente Ommen, geeft de Hervormingsagenda Jeugd 2023 – 2028 hoop dat er eindelijk rust en continuïteit komt in de jeugdzorg. Maar, benadrukt ze, “het blijft een kwestie van blijven vechten voor de rechten van kinderen.”

‘Kinderrechten zijn geen bijzaak, maar een fundamenteel thema.’

Alice van den Nieuwboer is wethouder in Ommen voor volkshuisvesting, (jeugd)zorg en welzijn, onderwijs, inclusie, mobiliteit en vluchtelingen.

Al deze domeinen komen terug in jeugdzorg en kinderrechten. Dat dit in Nederland niet goed geregeld is, merkte ze pas echt toen ze ambassadeur werd van UNICEF. Alice doet er inmiddels alles aan kinderrechten hoger op de gemeentelijke agenda te krijgen.

‘Kinderrechten zijn abstracte begrippen die ergens in de lucht zweven. Ze vormen de onzichtbare ruggengraat van het gemeentebestuur. In mijn begintijd in Ommen dacht ik dat Nederland kinderrechten goed had geregeld. Maar toen ik ambassadeur werd bij UNICEF voor Child Friendly Cities, realiseerde ik me pas hoe ver we nog te gaan hebben. Denk aan het ontwikkelen van een woonwijk: we bespreken betaalbaarheid, aspecten van duurzaamheid en het beeldkwaliteitsplan, maar niet hoe het is om op 90 cm hoogte als kind door die wijk te lopen. Het verplaatsen in het kind moet vanzelfsprekend zijn in onze planologische afwegingen. Kinderrechten zijn geen bijzaak, het is een fundamenteel thema.’

Gelijke kansen creëren

In Ommen werken we aan interactieve inspraak van jeugdigen, maar het is niet voldoende. Vooral bij thema's zoals asielzoekers en statushouders zie je dat het recht op onderwijs en integratie soms in de knel komt. Als gemeente wil en kan je kinderen niet aan hun lot overlaten. We moeten voor alle kinderen klaarstaan. Dat betekent dat we fundamenteel moeten kijken naar hoe we kinderrechten kunnen organiseren en waarborgen, zeker in samenwerking met het Rijk.

Strijd voor eerlijk beleid

Helaas is de systematiek van het Rijk niet altijd even werkbaar in de praktijk. Neem het financieringssysteem voor scholen die te maken hebben met nieuwkomers. Het Rijk betaalt per kwartaal, maar scholen hebben stabiliteit nodig om leerkrachten voor langere tijd aan te stellen. Dat maakt het voor scholen lastig kinderen de ondersteuning te bieden die ze nodig hebben, zoals taallessen. Als wethouder krijg ik regelmatig te maken met deze problematiek. Schooldirecteuren wijzen terecht op de beperkingen van het huidige systeem. Het is aan ons als gemeente om te blijven strijden voor betere regelingen en daarbij de belangen van kinderen voorop te stellen.

Het moet en zal

Ik zet me hier zo voor in omdat ik altijd heb aangenomen dat het goed geregeld was, maar ik zie dat het toch veel moeilijker is dan gedacht. Na meer dan tien jaar in het vak zijn we nog steeds dezelfde gesprekken aan het

voeren. Hoe kan dat? Het moet toch lukken in een land als Nederland om kinderrechten goed te borgen? Ik geloof oprecht dat het kan, vooral als we allemaal hetzelfde doel voor ogen hebben. We moeten blijven werken aan een integrale aanpak waarbij onderwijs, zorg en jeugdzorg naadloos op elkaar aansluiten. Dat vraagt om samenwerking op alle niveaus, maar vooral om een gedeelde visie en doorzettingsvermogen.

Lokale Educatieve Agenda

In Ommen proberen we kinderrechten te integreren in verschillende domeinen. Een mooi voorbeeld is onze Lokale Educatieve Agenda, waarin we samen met onderwijs- en zorgpartners kijken naar hoe we kinderen kunnen ondersteunen. Dit gaat niet alleen over schoolprestaties, maar ook over hoe ze hun vaardigheden in de maatschappij zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen. We willen ervoor zorgen dat kinderen later een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan de samenleving. We overwegen aan de hand van de Child Friendly Checklist om te meten hoe we het doen zodat we ons beleid continu kunnen verbeteren.

Continuïteit voor de toekomst

We lopen het risico dat door de aandacht die uitgaat aan alle ‘grote’ onderwerpen, het denken over en met de jeugd vergeten wordt. We moeten in de gaten blijven houden dat we ook hierin door ontwikkelen. Een meer structurele manier om kinderen bij het beleid te betrekken past hierbij. Zo werken we met maatschappelijke partners aan inclusieprojecten, zoals een tentoonstelling over gender en geloof. Dit zijn kleine stapjes, maar hoe dan ook belangrijk in het creëren van een samenleving waar kinderrechten echt gewaarborgd zijn.

In de toekomst hoop ik dat we samen met het Rijk verder kunnen komen. De Hervormingsagenda Jeugd geeft mij hoop dat er eindelijk rust en continuïteit komt in de jeugdzorg. Maar het blijft een kwestie van blijven vechten voor de rechten van kinderen. Niet achteroverleunen en denken dat het allemaal wel geregeld is. Uiteindelijk gaat het erom dat alle kinderen, ongeacht hun achtergrond, een eerlijke kans krijgen zich te ontwikkelen en een waardevolle toekomst op te bouwen.’

SEKSUELE UITBUITING

Het VN-Kinderrechtencomité vindt het zorgelijk dat een groot aantal kinderen te maken heeft met seksuele uitbuiting en online geweld.²¹

Het Comité is verheugd over de maatregelen die zijn genomen om mensenhandel aan te pakken. Maar het Comité vindt het nog steeds een punt van zorg dat kinderen die slachtoffer zijn van mensenhandel, en die niet meewerken aan een strafrechtelijk onderzoek, slechts zelden een verblijfsvergunning krijgen. Dit ondanks dat zij ervoor in aanmerking komen op grond van de recente beleidswijzigingen, vanwege het ontbreken van gerelateerde strafrechtelijke onderzoeken.²² De aanbevelingen uit 2022 van het VN-Kinderrechtencomité die over seksuele uitbuiting van kinderen en mensenhandel gaan zijn:

- 19a. Ontwikkel de regelgeving en het veiligheidsbeleid verder om de rechten en veiligheid van kinderen in de digitale omgeving te beschermen.
- 19b. Zorg dat wetten inzake toegang tot informatie en de digitale omgeving het recht van kinderen op privacy respecteren, kinderen tegen schadelijke inhoud en materialen en online risico's beschermen en voor effectieve methodes zorgen om daders te vervolgen, ook als het gaat om extraterritoriale jurisdictie.
- 22a. Zorg dat alle gevallen van geweld tegen kinderen daadwerkelijk worden onderzocht en dat er altijd wordt ingegrepen, waaronder in geval van verwaarlozing en seksueel misbruik, thuis en buitenshuis en in de digitale omgeving, en als er sprake is

van seksuele uitbuiting, online agressie en grooming (online/offline benaderen van kinderen voor seksuele doeleinden).

- 22d. Verbeter maatregelen die ervoor zorgen dat kinderen die slachtoffer of getuige zijn van geweld, onmiddellijke toegang hebben tot kindvriendelijke, multisectorale behandelingen en brede ondersteuning, inclusief forensische vraaggesprekken en psychologische therapieën, door ervoor te zorgen dat de multidisciplinaire aanpak kindgericht is via de gebruikte methodologie, met als doel secundaire victimisatie van deze kinderen te voorkomen.
- 22f. Ontwikkel initiatieven die erop gericht zijn om kinderen met een handicap en transgender en gender-diverse kinderen te beschermen tegen alle vormen van geweld, waaronder lichamelijk en geestelijk geweld, mishandeling en seksuele uitbuiting.
- 39a. Geef speciale verblijfsvergunningen aan alle kinderen die vermeend slachtoffer zijn van mensenhandel, ongeacht gerelateerde strafrechtelijke onderzoeken. Zorg daarnaast voor genoeg personeel, technische en financiële middelen en coördinatie tussen autoriteiten die zich bezighouden met de bescherming van kinderen die slachtoffer zijn van mensenhandel op alle niveaus.
- 39b. Ontwikkel een systeem voor het monitoren en evalueren van de implementatie van het programma 'Samen tegen mensenhandel' gebaseerd op een helder overzicht van meetbare resultaten en

indicatoren.

- 39c. Zorg dat alle gemeenten strategieën of actieplannen hebben ontwikkeld voor het voorkomen en aanpakken van kinderhandel, inclusief voor online seksuele uitbuiting en criminele uitbuiting door loverboys (mensenhandelaren).
- 42b. Voorkom online handel die seksuele uitbuiting van kinderen en kindermisbruik beoogt en pak dit aan.²³

Gemeenten kunnen op verschillende manieren opvolging geven aan de aanbevelingen inzake het recht van kinderen op bescherming tegen seksuele uitbuiting. Het nieuwe actieprogramma 'Samen tegen mensenhandel' draagt hieraan bij, vindt Romy Timmer, senior beleidsadviseur.

*‘Je moet
onzichtbare
uitbuiting zichtbaar
maken voordat je er
iets aan kan doen.’*

Romy Timmer is senior beleidsadviseur aanpak mensenhandel, op de afdeling Openbare Orde en Veiligheid binnen de gemeente Utrecht. Romy vindt het onverteerbaar dat mensenhandel slachtoffers eist en zet zich vol in voor deze kwetsbare groep.

‘Mensenhandel is een onzichtbare schaduw in onze maatschappij die helaas vaak over het hoofd wordt gezien. Het idee dat er mensen zijn, vaak in zeer kwetsbare situaties, die zonder enige vorm van vrijheid of bescherming leven, raakt me diep.

Impact op slachtoffers

Bij veel vormen van criminaliteit richten we ons op de daders en de ondermijning van de samenleving, maar bij mensenhandel heb je direct te maken met slachtoffers. Het is onverteerbaar dat we in een samenleving leven waar mensen worden uitgebuit, soms onder de meest erbarmelijke omstandigheden. Kinderen, arbeidsmigranten, zelfs ouderen - ze komen allemaal voor in de statistieken van mensenhandel. Maar juist kinderen, die kwetsbaar zijn en risico's niet zien aankomen, zijn het vaakst slachtoffer. We zien helaas dat het aantal jongeren dat betrokken raakt bij mensenhandel, of het nu gaat om seksuele, criminele of arbeidsuitbuiting, blijft groeien.

Kinderrechten in gemeentebeleid

We hebben in Utrecht drie doelgroepen opgenomen in ons meerjarenplan tegen uitbuiting: jongeren, (kwetsbare) arbeidsmigranten en mensen met LVB (Licht Verstandelijke Beperking). Jongeren worden apart benoemd omdat zij andere vormen van bescherming en interventie nodig hebben. Utrecht is een mensenrechtenstad, dus wij nemen mensenrechten, inclusief kinderrechten, heel hoog op in ons beleid. Mensenhandel gaat direct over het schenden van die rechten, en daarom moeten we hier krachtig tegen optreden. Dit betekent dat we bijvoorbeeld bij het aanbesteden van zorg- en preventieprogramma's goed kijken naar hoe organisaties invulling geven aan kinderrechten. We vragen expliciet naar preventieve maatregelen voor jongeren en de betrokkenheid van ouders bij interventies. Zo zorgen we ervoor dat kinderrechten niet alleen theoretisch worden vastgelegd, maar ook in de praktijk worden nageleefd.

Samen tegen mensenhandel

Met een nieuw actieprogramma: Samen tegen mensenhandel, proberen we landelijk meer lijnen uit te zetten. We krijgen weliswaar middelen vanuit het Rijk, maar zien grote uitdagingen waardoor we meer middelen goed zouden kunnen

**' HET IDEE DAT
ER MENSEN
ZIJN, VAAK
IN ZEER
KWETSBARE
SITUATIES,
DIE ZONDER
ENIGE VORM VAN
VRIJHEID OF
BESCHERMING
LEVEN,
RAAKT
ME DIEP'**

gebruiken. Soms lopen we in de uitvoering tegen obstakels aan, zoals onduidelijke richtlijnen voor de informatiedeling tussen zorg en veiligheid. Dat is cruciaal is bij het identificeren van slachtoffers.

Dader of slachtoffer?

Wat me het meest zorgen baart, is de groeiende criminele uitbuiting onder jongeren. Ze worden gedwongen tot criminele activiteiten en komen vaak pas in beeld als dader, terwijl ze in feite slachtoffer zijn. Utrecht is bezig met een pilot waarin we organisaties trainen om criminele uitbuiting te herkennen. Hiervoor werken samen met een breed scala aan instanties en jongerenwerkers, om vroegtijdig signalen op te vangen. Dit moet ons helpen meer meldingen te krijgen en beter zicht te krijgen op de groepen jongeren die nu nog onder de radar blijven.

Blik vooruit

We staan voor grote uitdagingen, maar ik ben ervan overtuigd dat we met de juiste aanpak en samenwerking veel kunnen bereiken. Mensenrechten, en specifiek kinderrechten, zijn en blijven een integraal onderdeel van ons beleid. Ik ben dan ook vastberaden deze groepen te blijven beschermen en hen te bieden wat ze nodig hebben om veilig en vrij te kunnen leven.'

5. ALGEMENE INFORMATIE

Wilt u met uw gemeente nieuwe stappen zetten op het gebied van kinderrechten? Of heeft u behoefte aan gestructureerde en diepgaande informatie? Child Friendly Cities, het Kinderrechtencollectief en Defence for Children Nederland ondersteunen uw gemeente op verschillende manieren in het verwezenlijken van kinderrechten.

Child Friendly Cities

Het Child Friendly Cities Initiative (CFCI) van UNICEF Nederland biedt gemeenten praktische handvatten om kinderrechten om te zetten in lokaal beleid en praktijk. Zoals een programma waarmee gemeenten kunnen toewerken naar concrete verbeteringen in de situatie van kinderen en erkenning als Child Friendly City. Daarnaast biedt het CFCI-netwerk gemeenten op een laagdrempelige manier handvatten om samen met (lokale) partners ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren te verbeteren. Het netwerk inspireert via nieuwsbrieven en themabijeenkomsten en biedt de mogelijkheid om concrete verbeteringen voor kinderen te realiseren. Wereldwijd zijn duizenden gemeenten verbonden aan dit initiatief, wat laat zien dat iedere gemeente verschil kan maken in het leven van een kind.

**MEER INFORMATIE?
ONTDEK CHILD FRIENDLY CITIES**

Kinderrechtencollectief

Het Kinderrechtencollectief (opgericht in 1995) bestaat uit zes kernleden: Augéo Foundation, Defence for Children, de Nationale Jeugdraad (NJR), Kinderpostzegels, Save the Children en Terre des Hommes. Samen met een groot netwerk van partners en het Nederlands Jeugdinstituut als onafhankelijk adviseur, werken we aan de waarborging van kinderrechten zoals vastgelegd in het VN-Kinderrechtenverdrag. We streven ernaar dat kinderrechten worden gegarandeerd in overheidsbeleid, wetgeving en de praktijk van organisaties. Bij schending van kinderrechten komen wij op voor deze kinderen. We geven voorlichting over kinderrechten en adviseren de regering over verbeterpunten. Onze bevindingen rapporteren we aan het Kinderrechtencomité in Geneve.

**GA NAAR ONZE WEBSITE
WWW.KINDERRECHTEN.NL**

Kinderrechten in beweging

Met de website 'Kinderrechten in Beweging' toont het Kinderrechtencollectief jaarlijks hoe het Rijk de adviezen van het VN-Kinderrechtencomité opvolgt. 'Kinderrechten in Beweging' visualiseert data en beleidsveranderingen van het afgelopen jaar op tien thema's en geeft aan waar nog actie nodig is.

**MEER INFORMATIE?
GA NAAR
KINDERRECHTENINBEWEGING.NL**

Defence for Children

Wilt u met uw gemeente kinderrechten bevorderen? Doe dan mee aan een van onze participatieve uitwisselings- of verdiepingstrajecten. Deze zijn speciaal ontworpen om (beleids)medewerkers te helpen kinderrechten te integreren in beleid en praktijk. Onder leiding van Defence for Children Nederland onderzoeken we samen welke thema's prioriteit hebben en hoe we het traject vormgeven. Het Kinderrechtenverdrag staat hierbij centraal en vormt de basis voor trainingen, webinars, beleids- en praktijktoetsing, en het ontwikkelen van handige tools.

**NEEM CONTACT OP MET
DEFENCE FOR CHILDREN VIA
INFO@DEFENCEFORCHILDREN.NL**

**MAAK MET UW GEMEENTE EEN WERELD VAN VERSCHIL
VOOR DE RECHTEN EN HET WELZIJN VAN KINDEREN. NEEM
DE EERSTE STAP EN ZET KINDERRECHTEN OP DE AGENDA!**

VOETNOTEN

1. Zie art. 1 Kinderrechtenverdrag.

2. Zie Committee on the Rights of the Child, Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of the Kingdom of the Netherlands, VN document CRC/C/NLD/CO/5-6, 9 maart 2022, par. 41(a).

3. Ibid., par. 15(b).

4. Ibid., par. 9(b).

5. Ibid.

6. Resolutie 44/25 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties van 20 november 1989.

7. Zie Committee on the Rights of the Child, Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of the Kingdom of the Netherlands, VN document CRC/C/NLD/CO/5-6, 9 maart 2022.

8. Gemeenten spelen een belangrijke rol in de uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd 2023 – 2028. Zie bijv. Implementatieplan Hervormingsagenda 2023 – 2028, Vastgesteld 16-11-2023; VNG, Handreiking uitvoering maatregelen Hervormingsagenda Jeugd, versie 1 december 2023.

9. Zie <https://www.kinderrechten.nl/general-comments-van-het-vn-kinderrechtencomite/>
10. Zie <https://www.kinderrechten.nl/general-comment-nr-5-over-algemene-maatregelen-om-het-kinderrechtenverdrag-te-implementeren/>

11. Zie Committee on the Rights of the Child, General Comment No. 5, General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child (arts. 4, 42, 44, para. 6), VN document CRC/GC/2003/5, 27 november 2003, par. 27.

12. Ibid.

13. Ibid., par. 40, 41, 46.

14. Ibid., par. 45.

15. Zie Committee on the Rights of the Child, Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of the Kingdom of the Netherlands, VN document. CRC/C/NLD/CO/5-6, 9 maart 2022, par. 33.

16. Ibid., par. 24(a)(b), 33(a)(b)(c)(d).

17. Ibid., par. 21.

18. Ibid., par. 25

19. Ibid., par. 24.

20. Ibid., par. 22(a)(c)(d)(e), 24(a), 25(a)(c)(d)(e)(f)(i).

21. Ibid., par. 21.

22. Ibid., par. 39.

23. Ibid., par. 19(a)(b), 22(a)(d)(f), 39(a)(b)(c), 42(b).

COLOFON

Aanbevelingen van het
VN-Kinderrechtencomité
en de betekenis voor gemeenten

Copyright © oktober 2024
Kinderrechtencollectief

Auteur: mr.dr. Sharon Detrick
Ontwerp: Studio SAZZA
Beeld: Chris de Bode

Contact
Kinderrechtencollectief
p/a Defence for Children-ECPAT
Nederland

Hooglandse Kerkgracht 17G
2312 HS Leiden
info@kinderrechten.nl
www.kinderrechten.nl

Kinderrechten
Collectief

WWW.KINDERRECHTEN.NL
